

Waarom geen winterafschot in het faunabeheerplan Ganzen?

Wettelijke kaders

Ganzen zijn beschermde dieren. Alleen in uitzonderlijke situaties en onder strikte voorwaarden mag je ganzen beheren (verjagen, nesten behandelen of doden). De maatregelen in het faunabeheerplan moeten passen binnen de kaders van de wet, waaronder:

1. Er moet zijn bewezen dat een soort belangrijke schade veroorzaakt;
2. Een beheermaatregel mag pas worden ingezet als alternatieve maatregelen ontoereikend zijn;
3. Een beheermaatregel moet aantoonbaar effectief zijn. Dat wil zeggen dat de maatregel moet bijdragen aan het verminderen van de maatschappelijke schade (schade aan landbouw en natuur, risico's voor de vliegveiligheid);
4. De gunstige Staat van Instandhouding mag niet verslechteren.

Afschot in de periode oktober t/m januari past niet binnen deze kaders. Dat leggen we hieronder uit.

Grauwe ganzen

Schade door grauwe ganzen

In Noord-Holland worden verreweg de meeste schade en risico's veroorzaakt door *standganzen* van de grauwe gans, die hier jaarrond in grote aantallen verblijven. Daarom wordt met het nieuwe faunabeheerplan Ganzen 2025-2031 ingezet op een sterke reductie van het aantal grauwe standganzen, middels koppel-/broedparenafschot en ruivangsten in het voorjaar, en aanvullend voorjaars- en zomerafschot (passend onder 1, 2, 3 en 4 hierboven).

Waarom geen winterafschot grauwe gans?

In de winterperiode wordt de populatie standganzen aangevuld met trekkende grauwe ganzen. Deze trekkende ganzen veroorzaken – voor zover nu kan worden aangetoond – geen belangrijke schade*, omdat zij ons land in het vroege voorjaar (maart) alweer verlaten. Het gras heeft na hun vertrek in principe de tijd om te herstellen. Omdat zij geen belangrijke schade veroorzaken, is afschot van trekganzen niet toegestaan (1). En omdat standganzen en trekganzen uiterlijk niet van elkaar zijn te onderscheiden, is afschot van standganzen in de winterperiode dus ook niet toegestaan.

* In uitzonderingsgevallen kan de schade bij een individuele agrariër toch aanzienlijk zijn, zeker in combinatie met bijvoorbeeld slecht weer.

Waarom wel koppel-/broedparenafschot grauwe gans vanaf februari?

In de periode dat ganzen koppels vormen, zijn standganzen en trekganzen door hun gedrag wél van elkaar te onderscheiden. Alleen de standganzen vormen namelijk koppels in Nederland, de trekganzen doen dat in meer noordelijk gelegen gebieden. Dit betekent dat koppels en broedparen in de periode februari-april wel geschoten mogen worden. Deze maatregel is zeer effectief, omdat er dan ook geen nieuwe aanwas bij komt. Zie [Infosheet afschot koppels en broedparen](#).

N.B. Zie ook 'bestuurlijke agenda' hieronder m.b.t. vervolgonderzoek naar de relatie tussen trekganzen en schade.

- Schade door trekganzen kan niet aangetoond worden
- Trekganzen zijn niet te onderscheiden van de standganzen
- Daarom winterafschot niet toegestaan, met uitzondering van koppelafschot

Brandganzen

Schade door brandganzen

Voor brandganzen geldt, dat zowel de *standganzen* als de overwinterende *trekganzen* voor belangrijke schade zorgen (1). Trekkende brandganzen verlaten Nederland namelijk pas laat in het voorjaar (april/mei). Bovendien grazen zij het gras erg kort. Hun late vertrek, in combinatie met dit typische graasgedrag, zorgen voor schade aan de eerste, meest waardevolle grassnede(s) en aan kwetsbare gewassen (groenteteelt). Die schade vormt een relatief groot aandeel van de totale schade.

Toch is populatiereductie van zowel standganzen als trekganzen van deze soort niet mogelijk:

- **Standganzen:** de standvogelpopulatie van de brandgans is door populatiereductie in de afgelopen jaren verkleind tot de ondergrens waarbij de gunstige Staat van Instandhouding nog kan worden gegarandeerd (4). Beheer is dus gericht op stabilisatie en niet op reductie van de populatie.
- **Trekganzen:** populatiereductie van trekganzen die hier overwinteren is juridisch mogelijk, maar vereist wel internationale afstemming om te voorkomen dat de populatie onder de afgesproken grenswaarde komt, waarbij de gunstige Staat van Instandhouding kan worden gegarandeerd.

Ook voor brandganzen geldt, dat trekganzen uiterlijk niet zijn te onderscheiden van standvogels, waarop geen populatiereductie mag plaatsvinden. Zo heeft de gunstige Staat van Instandhouding van de standganzen dus invloed op de wettelijke mogelijkheden voor schadebestrijding van de trekganzen van deze soort.

Waarom ook geen afschot trekkende ganzen tijdens de koppelperiode?

Een beheermaatregel moet de maatschappelijke schade aantoonbaar effectief verminderen (3). In de periode dat brandganzen koppels vormen zijn trekganzen, net als bij grauwe ganzen, op basis van hun gedrag wel te onderscheiden van standganzen. Maar, afschot van trekganzen zou een druppel op een gloeiende plaat zijn.

- **Standganzen en trekganzen veroorzaken aantoonbare schade**
- **Maar: gunstige Staat van Instandhouding standgans op ondergrens, afschot niet mogelijk**
- **Trekganzen moeilijk te onderscheiden van standganzen, daarom afschot trekganzen ook niet mogelijk**
- **Afschot trekganzen in koppelperiode standganzen ook niet toegestaan, want niet effectief**

Er zijn hier in de winter namelijk zóveel trekkende brandganzen, dat afschot in die korte periode niet zou bijdragen aan het werkelijk verlagen van de maatschappelijke schade. Daarmee voldoet de maatregel niet aan de eis van effectiviteit (3).

N.B. Zie 'bestuurlijke agenda' hieronder m.b.t. vervolgonderzoek naar de relatie tussen trekganzen en schade.

Kolganzen

In Noord-Holland komen nauwelijks standganzen van de kolgans voor. Wel zijn de trekkende kolganzen een trouwe bezoeker in de winter. Deze trekkende ganzen verlaten ons land weer in het vroege voorjaar, zodat het gras in principe de tijd heeft om te herstellen. Er zijn op dit moment geen gegevens die aantonen dat trekkende kolganzen voor belangrijke schade zorgen (1). Vanuit de agrarische sector komen echter signalen dat kolganzen in het voorjaar toch veel schade veroorzaken. Via de bestuurlijke agenda (zie hieronder) worden afspraken gemaakt om hier nader onderzoek naar te doen.

En hoe zit het dan met verjagen met ondersteunend afschot?

Natuurlijk veroorzaken ganzen in de winter ook schade, ook al is dat veel minder dan in het voorjaar en de zomer. Wanneer grote aantallen ganzen op een landbouwperceel neerstrijken, is het logisch dat je ze daar zo snel mogelijk vanaf wilt verjagen. Uit onderzoek blijkt echter, dat verjagen alléén effectief is wanneer er voldoende opvanggebied in de buurt is waar ganzen wel kunnen eten. Anders jaag je ze alleen maar naar het perceel van de buurman. Bovendien verbruiken ganzen voor vliegen energie. Verjagen leidt dan tot meer honger en dus juist tot meer (collectieve) schade. Daarom is verjagen met ondersteunend afschot van overjarig grasland niet toegestaan. Op kwetsbaar gewas is dit wel toegestaan; de schade op die gewassen kan namelijk snel oplopen omdat deze gewassen relatief kostbaar zijn.

Bestuurlijke agenda: vervolgonderzoek naar schade door trekganzen

Bij het faunabeheerplan Ganzen 2025-2031 is een 'bestuurlijke agenda' opgesteld, waarin de FBE, de provincie en andere betrokken partijen afspraken hebben gemaakt over zaken zoals de uitvoering, het organiseren van pilots en het doen van onderzoek. Zo zal er onderzoek worden gedaan naar de relatie tussen trekkende ganzen en schade, naar aanleiding van signalen uit de agrarische sector dat de meeste trekganzen ondanks hun vroege vertrek schade veroorzaken.

Ook wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn om internationaal afspraken te maken over trekkende grauwe ganzen. De internationale populatie van die soort is namelijk zo groot, dat Nederland alleen die niet effectief kan reduceren. Dat kan alleen als er wordt samengewerkt met landen waar deze ganzen hun broedgebied hebben. De overheid kan hierover afspraken tussen landen maken, via [AEWA](#).

Wat kan er nu wél?

Hierboven hebben we vooral geschetst waarom winterafschot niet is toegestaan. Het is goed om te benadrukken dat er de komende jaren intensief maatregelen worden ingezet die wel binnen de wet passen en bovendien effectiever zijn:

- Koppel- en broedparenafschot en ruivangsten in het voorjaar
- Aangevuld met voorjaars- en zomerafgeschot

Met een goede regie en samenwerking zal dit volstaan om maatschappelijke schade en risico's door grauwe standganzen sterk te verminderen.

Beheer is één van de mogelijkheden om schade door ganzen aan landbouw en natuur te beperken en risico's voor de vliegveiligheid zoveel mogelijk te voorkomen. In eerste instantie gaat het altijd om preventieve maatregelen (weren en verjagen). Pas wanneer deze onvoldoende effect hebben, komen dodelijke maatregelen in beeld (nestbehandeling, ruivangsten en afschot). Deze infosheet geeft uitleg over één van de maatregelen in het faunabeheerplan Ganzen 2025-2031 van de provincie Noord-Holland.